

Ad secundum dicendum, quod nullus dicitur circumcidi nisi secundum quod actu aliquid patitur. Decimari autem dicitur aliquis etiam secundum præfigurationem. Unde non est simile de decimatione, & circumcissione.

Ad tertium dicendum, quod decimari nullo horum modorum accipitur; sed decimari nihil aliud est, prout hic accipitur, quam præfigurati liberatione indigere. Hoc autem præfigurabatur in Abraham dante decimas de omnibus qui peccatum originale ab eo contracturi erant, sicut ipse à suis parentibus contraxerat, ut eadem ratione imperfectio liberatione indigens in illis figuraretur qua in se esse per decimarum collationem confitebatur.

Quartum, & quintum concedimus.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod Christus nullo modo in Abraham decimatus fuit: cuius ratio patet ex prædictis.

Ad primum ergo dicendum contra hoc objectum, quod quia Christus non descendit ab Abraham nisi mediante beata Virgine, ideo sicut descendit à beata Virgine, ita descendit ab Abraham: unde cum à beata Virgine descenderit non per concubitus, nec ab Abraham per concubitus descendit; quamvis beata Virgo ab Abraham per concubitus descendit. Unde non sequitur quod si beata Virgo in Abraham decimata fuit, in eo Christus decimatus fuerit.

Ad secundum dicendum, quod id quod est in potentia, potest præfigurari mundum, vel immundum. Esse autem mundum, vel immundum non convenit nisi rei actu existenti. Quia ergo quod in Abraham actu erat, totum peccato subiacebat; ideo caro Christi in Abraham peccato obnoxia fuit. Quia vero ex Abraham caro Christi non sic propaganda erat ut ex eo infectionem originalem contraheret, ideo in eo Christus decimatus esse non dicitur; cum decimatio, in quantum figurale quoddam est, referri possit etiam ad illud quod virtute erat in Abraham.

Ad tertium dicendum, quod decima pars quæ Deo redditur, non dicitur proprie decimari; sed magis novem partes, à quibus decima separatur: & ideo Christus per decimam signatus decimari non dicitur; sed alii imperfectionem contrahentes per novenarium designati.

Alia duo concedimus.

QUÆSTIO V.

Deinde quæritur de propagatione carnis Christi ex matre ejus: & circa hoc quærentur tria.

Primo. De materia ex qua conceptum est corpus ejus.

Secundo. De tempore conceptionis.

Tertio. De sanctificatione concepti.

ARTICULUS I.

Utrum corpus Christi fuerit ex purissimis Virginis sanguinibus.

III. P. quæst. xxxi. art. 3.

I. Ad primum sic proceditur. Videtur quod corpus Christi non fuerit formatum solum ex purissimis sanguinibus Virginis, sicut Da-

masenus dicit (de Fide Lib. III. cap. 11.) Eorum enim quæ specie conveniunt, est materia ejusdem rationis: quia forma naturalis materiam determinatam requirit. Sed aliorum hominum materia est ex eo quod ex viro & muliere deciditur. Cum ergo Christus, in quantum homo, fuerit ejusdem speciei cum aliis hominibus, videtur quod corpus ejus non solum ex sanguinibus matris Virginis formatum sit.

2. Præterea. Ad Rom. 1. 3. dicitur: *Factus est ei ex semine David secundum carnem.* Sed id ex quo fit aliquid, est materia ejus. Ergo materia corporis Christi non est sanguis, sed semen.

3. Præterea. In collecta dicitur (in festo Annunt. B. Virg.) quod Deus Verbum suum de Virgine carnem sumere voluit. Sed de illo corpus Christi formatum est quod de Virgine sumpsit. Ergo corporis Christi materia non est sanguis, sed caro.

4. Præterea. Ut in II. de generat. (text. com. xxxiv.) dicitur, *quæ magis conveniunt, facilius invicem transmutantur.* Sed caro magis convenit cum carne quam sanguis. Ergo convenientius est dicere corpus Christi ex carne Virginis formatum esse quam ex ejus sanguine.

5. Præterea. Generativa non operatur nisi ex eo quod residuum est nutritivæ virtutis: cum nutritiva generativæ deserviat. Sanguis autem non est residuum ab opere nutritivæ; immo est quo nutritiva indiget in via existens ad nutriendum membra. Ergo sanguis non potest esse materia à virtute generativa ministrata ad conceptionem prolis; & sic idem quod prius.

Sed contra est quod dicit Damascenus (loc. cit.) quod divina Sapiencia ex purissimis sanguinibus Virginis carnem sibi copulavit.

Præterea. Corpus Christi non est formatum nisi ex materia quam Virgo ministravit, talem in natura qualem alia matres ministrant ad conceptum prolis. Sed, ut in XV. de animalibus (I. de generat. animal. cap. xx.) dicitur, materia ex qua corpus conceptum formatum, quam mater ministrat, est sanguis, qui menstruum dicitur. Ergo & corpus Christi ex sanguine formatum est.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa materiam de qua corpus hominis formatum est, variæ sunt opiniones. Quidam enim dicunt, quod corpus humanum formatum ex commixtione seminum, scilicet matris & patris simul, cum sanguine menstruo; ita quod totum hoc sit materia corporis. Hoc autem Philosophus in XV. de animalibus (ut sup.) multipliciter destruit, ostendens quod id quod ex viro descendit, non est materia humani corporis, sed solum principium activum, & per rationem, & experimenta sensibilia, quæ magis in rebus naturalibus faciunt fidem: & hoc patet inspicienti verba ejus. Similiter etiam ostendit quod semen mulieris nihil facit ad generationem: unde etiam & quædam mulieres concipiunt sine hoc quod seminant. Sed sanguis qui menstruum dicitur, est in mulieribus loco seminis in viris. Et secundum hanc Philosophi opinionem convenientissime potest salvari partus Virginis, si ad conceptionem humani corporis non nisi sanguis mulieris materialiter requiritur: non enim credendum est quod materie corporis Christi, quod sine semine viri conceptum est, aliquid defuerit quod materialiter ad formationem humani corporis

re-

Utrum conceptio corporis Christi fuerit subito, vel successive.

III. P. quæst. xxxv. art. 1.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod conceptio corporis Christi non fuerit subito, sed successive completa. Hebr. 11. dicitur, quia Christus debuit per omnia fratribus similari. Sed alii homines, qui fratres ejus dicuntur ibidem, successive concipiuntur. Ergo & Christi conceptio debuit esse successiva.

2. Præterea. Tempus generationis cujuslibet rei est determinatum secundum speciem suam, ut ex II. de generatione (text. lvii.) haberi potest. Sed Christus fuit ejusdem speciei cum aliis hominibus. Ergo sicut aliorum hominum generatio determinato tempore perficitur, ita & Christi.

3. Præterea. Ut in II. de Anima (text. lxi.) dicitur, cuicumque rei naturali debetur determinata magnitudo. Sed corpus Christi non potuit in principio conceptionis suæ habere tantam magnitudinem, quanta naturæ hominis debetur: alias tempore illo non crevisset in utero Virginis quo alii crescunt, vel minori tempore à Virgine portatus esset quam alii homines portantur; quod non tenet Ecclesia. Ergo in principio suæ conceptionis nondum erat in specie humana, in qua fuit in termino conceptionis. Ergo principium conceptionis est aliud à termino ejus. Omnis autem mutatio quæ habet prius & posterius, est successiva. Ergo conceptio Christi fuit successiva.

4. Præterea. Corpus Christi ex Virginis sanguinibus formatum est. Aut ergo in eodem instanti fuit sanguis, & caro; & sic eadem materia simul erit sub duabus formis substantialibus disparatis, quod est impossibile: aut in alio, & in alio instanti. Sed inter quælibet instantia est tempus medium, ut in VI. Physic. (text. xxvi. & sequent.) probatur. Ergo conceptio Christi tempore mensuratur, & non est subito peracta.

5. Præterea. Concipi est quoddam fieri, sicut conceptum est quoddam factum esse. Nihil autem in permanentibus simul fit, & factum est; alias simul aliquid esset, & non esset; quod enim fit in permanentibus, non est; quod autem factum est, jam est. Ergo in carne Christi non simul fuit concipi, & conceptum esse; & sic fuit ibi prioris, & posterioris successio.

Sed contra. Conceptionis principium esse non potuit, antequam conceptionis activum in Virgine esset. Sed conceptionis activum fuit in ipsa divina sapientia, quæ ex sanguinibus Virginis carnem sibi copulavit, ut dicit Damascenus (ubi supra.) Ergo non potuit prius conceptio incipere quam in utero Virginis divina sapientia descendisset. Sed, sicut dicit Gregorius in Moral. (Lib. XVIII. cap. xv. vel in novis xxxii.) Spiritus adveniente, mox Verbum in utero, mox intrat Verbum caro factum. Ergo conceptio carnis incipere non potuit antequam caro esset. Sed ad speciem carnis terminata est conceptio. Ergo non prius incepit conceptio quam terminata esset; & ita sine successione fuit.

Præterea. Conceptio Christi facta est virtute divina, quæ infinita est. Sed virtutis infinitæ est subito suum effectum producere. Ergo conceptio Christi subitanea fuit.

requiratur. Constat etiam omnibus virginitatem maris consentientibus, absque omni humano semine conceptionem illam peractam esse. Et ideo materia ex qua corpus formatum, & in Christo, & in aliis hominibus est sanguis per virtutem generativam matris præparatus. Ille enim sanguis in mulieribus est sicut semen in viris; unde & in eodem tempore hoc in viris, & illud in mulieribus incipit, scilicet apud ortum pilorum, & aliorum accidentium quæ sunt signa pubertatis. Sed quia in muliere est calor generativæ deserviens diminutus respectu caloris viri, ideo non potest in mulieribus superfluum alimenti ad tantam digestionem perducere sicut in viris; propter quod remanet in forma sanguinis, sicut deficiens à completa digestionem seminis: unde accidit in aliquo multum coeunte ut sanguinem loco seminis emittat, ut in XV. de animalibus (ubi sup. cap. xix.) dicitur; quasi natura non sufficiat ad tantum seminis digerendum quantum incontinentia quærit.

Ad primum ergo dicendum, quod secundum Philosophum in XV. & XVI. de animalibus (vel Lib. I. cap. xx. & II. cap. 1. de generat. animal.) illud quod à viro emittitur, non efficitur materia in generatione, sed tantum activum: unde relinquatur quod ex solo sanguine mulieris materialiter corpus humanum formetur, tam in Christo, quam in aliis hominibus.

Ad secundum dicendum, quod Christus ex semine David dicitur factus secundum carnem, non sicut ex immediata materia; sed quia materia ex qua corpus Christi formatum est, originaliter ex semine David descendit.

Ad tertium dicendum, quod assumptio habet duos terminos, scilicet à quo, & in quem. Dicitur ergo Dei Verbum ex Virgine carnem assumpsisse, non quantum ad terminum à quo, quasi prius esset in specie carnis quam assumeretur; sed quantum ad terminum ad quem: quia materia illa simul assumpta est, & in carnem formata.

Ad quartum dicendum, quod quamvis caro cum carne magis conveniat secundum similitudinem speciei; tamen sanguis, ex quo formatum corpus, magis convenit cum carne, & reliquis partibus corporis secundum proportionem potentia ad actum quam caro cum carne: sanguis enim ille est potentia totum, secundum potentiam passivam, sicut & semen est potentia totum, secundum potentiam activam; caro autem non est potentia totum, cum sit actu pars ultimum complementum habens jam per ultimam digestionem. Hæc autem convenientia præcipue requiritur ad hoc quod aliquid ex aliquo fiat: domus enim facilius construitur ex cemento, & lapidibus specie differentibus, quam ex alia domo ejusdem speciei; ex qua domus construi non potest, nisi in lapides resolvatur.

Ad quintum dicendum, quod sanguis qui humani corporis materia ponitur, non est absolute talis qualis per actum nutritivæ generatur ex cibo; sed hoc quod de illo sanguine residuum est ab ultima digestionem nutritivæ, in femina generativæ ministrat, quæ ipsum præparat, ut sit debita materia corporis humani.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod conceptio Christi secundum fidem oportet quod subito facta ponatur: non enim humana natura prius assumpta fuit quam in sua specie perficeretur, cum partes ejus non sint assumptibiles nisi ratione totius, ut patet ex dictis in 11. dist. (quest. 2. art. 3. quæstionibus.) Proprietates autem, & accidentia humanæ naturæ non dicuntur de Filio Dei ante assumptionem. Ergo quidquid humanum de Filio Dei dicitur, completionem humanæ naturæ non præcessit. Conceptio autem de Filio Dei dicitur, ut patet in symbolo: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto &c.* Ergo oportet ut conceptio in Christo non præcedat tempore completionem naturam carnis ejus: & ita relinquatur quod simul concipiebatur, & concepta est: propter quod oportet illam conceptionem subitanam ponere, ita quod hæc in eodem instanti fuerunt, scilicet conversio sanguinis illius materialis in carnem, & alia partes corporis Christi, & formatio membrorum organicorum, & animatio corporis organici, & assumptio corporis animati in unitatem divinæ personæ. In aliis autem hæc successive contingunt, ita quod maris conceptio non perficitur nisi usque ad quadragessimam diem, ut Philosophus in IX. de animalibus (a) dicit; & tæminæ autem usque ad nonagesimum. Sed in completionem corporis masculi videtur Augustinus superaddere sex dies, qui sic distinguuntur, secundum eum in epistola ad Hieronymum. (b) Semen primis sex diebus quasi lactis habet similitudinem; novem diebus vertitur in sanguinem; deinde duodecim diebus solidatur; decem & octo diebus formatur usque ad perfectam membrorum lineamenta; & hinc jam relicto tempore usque ad tempus partus magnitudine augetur: unde versus:

Sex in lacte dies, ter sunt in sanguine terni,

Bis seni carnem, ter seni membra figurant.

In Christi autem conceptione materia quam Virgo ministravit, statim formam, & figuram humani corporis accepit, & animam, & in unitatem divinæ personæ assumpta est.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus per omnia fratribus assimilari debuit in his quæ necessaria erant ad eorum reparationem. Hujusmodi autem sunt ea in quibus veritas humanæ naturæ consistit, scilicet partes essentielles ejus, & proprietates naturales, & passiones quibus opus redemptionis explendum erat. In aliis autem excellere debuit ut hominum salvator.

Ad secundum dicendum, quod determinatum tempus generationis alicui speciei debitum non sequitur veritatem speciei in re generata, sed virtutem generantis in specie illa: & ideo quamvis Christus in veritatem humanæ naturæ conceptus fuit, quia tamen conceptio illa non est facta per actionem alicujus virtutis humanæ, ideo non oportet quod idem tempus debeat conceptioni Christi quod conceptionibus aliorum.

Ad tertium dicendum, quod quantitas determinata alicujus speciei, non est determinata secundum aliquid indivisibile; sed habet aliquam latitudinem; quia in specie humana invenitur major, & minor

(1) Al. patiente.

Ex EDRIT. P. NICOL. (a) Sic etiam in ms. indicatur; sed non occurrit nisi VII. de Histor. animalium, qui VII. de animalibus juxta veterem inscriptionem respondet. (b) Lib. LXXXIII. Qq. quæst. LVI. nihil enim de hoc in epistolis ad Hieronymum.

quantitas, & in eodem individuo secundum diversa tempora; & in diversis, ut ad sensum patet. Minimum autem quantitatis in uno individuo est in primo instanti suæ figurationis, & animationis; quæ quantitas adeo parva est quod parum excedit quantitatem formicæ; ut dicit Philosophus in IX. de animalibus (ut supra) quod in quadragesima die muliere (1) pariente abortum, inventum est corpus prolis omnia membra distincta habere, quamvis in quantitate esset sicut magna formica. Maxima autem quantitas in aliquo individuo est in ultimo termino augmenti: & sicut maximum differt in diversis, ita etiam proportionaliter illud minimum. Potuit ergo esse ut corpus Christi in primo instanti conceptionis perfecte figuratum, haberet quantitatem sufficientem suæ speciei; minorem tamen quam sibi deberetur in principio suæ humanitatis, si naturaliter conceptus esset, respectu quantitatis quam habuit in completa ætate proportionaliter aliis hominibus; ita quod usque ad quadragessimam, aut quadragessimam sextum diem crescendo pervenerit usque ad quantitatem illam quæ in eo debuit esse minima proportionaliter aliis hominibus; & deinceps crevit sicut & alii homines crescunt; ita quod totum tempus quo in utero matris fuit, augmento corporis ejus servivit, quod in aliis servit conversioni, figurationi, animationi, & augmento.

Ad quartum dicendum, quod hoc est universaliter verum in quolibet motu continuo, quod non est accipere ultimum instans in quo id quod movetur distat a termino ad quem; quamvis posset accipi primum instans in quo est in termino ad quem, ut patet ex VIII. Physic. (text. LXXI.) Verbi gratia, si aliquid movetur de nigredine in albedinem, in ultimo instanti temporis mensurantis motum illum albedo inest mobili: ultimus etenim terminus temporis respondet ultimo termino motus; sed in omni eo quod de dicto tempore accipitur ante ultimum instans mobile ab albedine distat. Non est autem accipere ante ultimum instans temporis, secundo ultimum instans, cum inter qualibet duo instantia sit tempus medium, ut VI. Physic. (text. com. XXVII.) probatur: unde non est accipere instans in quo id quod fit album sit non album. Et similiter est in mutationibus, quæ quamvis non sint motus, tamen aliquem motum consequuntur; sicut generatio sequitur alterationem, & illuminatio motum localem solis: non est enim accipere ultimum instans in quo id quod fit ignis, sit non ignis; neque instans in quo aer qui illuminatur, sit tenebrosus: eo quod terminus a quo in istis mutationibus inest transmutatio in toto tempore mensurante motum, cui mutatio non conjungitur sicut terminus, nisi in ultimo instanti illius temporis. Dico ergo, quod conceptio Christi, quamvis non sit motus, quia successionem non habet; tamen conjungitur cuidam motui locali, saltem motui locali sanguinis materialis ad locum generationis, ubi undique congregatus est, & in ultimo termino illius motus materia illa fuit sub specie corporis Christi, & sic est accipere primum instans, in quo corpus Christi fuit; sed in toto tempore præcedenti hoc instans erat sanguis unde non est accipere ultimum instans in quo sanguis erat, sed ultimum tempus. Tempus autem continuatur instanti sine hoc quod cadat aliquod medium,

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sanctificari est sanctum fieri. Potest autem aliquis sanctus fieri dupliciter, vel ex sancto, vel ex non sancto. Ex sancto iterum dupliciter: vel ex minus sancto magis sanctum, ut dicitur Joan. xvii. 17. *Pater sanctifica eos in veritate*: Apostoli enim tunc sancti erant: vel secundum continuationem sanctitatis eadem quantitate servata; & hoc modo Christus potest esse sanctificatus, sicut ipse ibidem 20. dicit: *Ego pro eis sanctifico meipsum*: eo quod continuatio ratione successionis quemdam modum sanctificationis habet. Sed hic modus loquendi non videtur consuetus: unde sic de sanctificatione non loquimur. Ex non sancto etiam dicitur aliquis sanctus fieri dupliciter: vel ex non sancto contrarie, aut privative, sicut per gratiam peccator sanctificari dicitur; & hoc modo Christus non potest dici esse sanctificatus, quia non potest accipi cum consistentia subiecti defectus sanctitatis in eo fuisse: simul enim fuit homo, & sanctus homo: vel ex non sancto negative; & hoc adhuc distinguendum est: quia vel dicitur ex non sancto sanctus factus ratione creatæ sanctitatis, quæ hominis est; & sic dicitur Christus sanctus factus, sicut & homo: factus: aut ratione sanctitatis increatæ; & sic dicitur sanctus factus per modum quo homo dicitur factus Deus; quæ vel est falsa, vel minus proprietatis habens quam prima, scilicet *Deus factus est homo*, ut infra distinct. VII. patebit; & ita concedi potest in aliquo sensu Christum sanctificatum esse.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Christus non indiguit ut pro se oraret, vel hostias offerret; ita nec indiguit ut hoc modo sanctificaretur quo alios sanctificare venerat, scilicet per purgationem peccatorum. Per hoc tamen non removetur quin ipse à tota Trinitate sanctus sit factus homo, cum prius nec homo, nec sanctus homo fuerit.

Ad secundum dicendum, quod primum movens in aliquo ordine mobile non oportet esse immobile simpliciter, sed immobile secundum idem genus motus; sicut cælum quod est primum alterans, movetur quidem, sed non alteratur: non enim est primum movens simpliciter. Similiter etiam Christus, secundum quod homo, non est primum sanctificans simpliciter, sed Deus Trinitas: est autem primum sanctificans in quantum homo per modum satisfaciens pro peccato; & sic sanctificatus non est; aliquo tamen modo sanctificatus est.

Ad tertium dicendum, quod non oportet omne quod fit, ex contrario fieri, sed solum quod fit per viam generationis, & alterationis; oportet tamen omne quod fit, ex incontinenti fieri, ut in I. Physic. (text. XLIV. XLV. XLVI.) dicitur, id est quod non contingit simul in esse. Sic autem contingens non est solum contrarium, vel privatio, quæ requirunt subiectum; sed etiam negatio, quæ consistentiam subiecti non requirit: & sic ex non sancto Christus factus est sanctus, ut dictum est.

Quartum concedimus: quia responsio illa non valet.

EXPOSITIO SECUNDÆ PARTIS TEXTUS.

Obnoxia fuit peccato in Maria. Sed contra. Quod non est, non potest esse peccato obnoxium.

G 2

Sed

dium, sicut nec inter lineam & punctum necesse est medium cadere: unde forma sanguinis, & forma corporis Christi continue successerunt sibi in illa materia: neque oportet aliquod medium tempus ponere, ut conceptio successiva judicaretur.

Ad quintum dicendum, quod fieri dupliciter potest accipi. Uno modo secundum quod pertinet ad motum præcedentem esse rei quæ fieri dicitur; & sic oportet quod fieri rei præcedat duratione factum esse, ut objectio probat. Alio modo dicitur fieri ipsa terminatio motus esse inducentis; sicut illuminari signatur per modum fieri, & hoc ipsum quod dicitur terminari; & hujusmodi fieri non præcessit tempore factum esse, nec differt ab eo nisi ratione: hoc enim quod est esse illuminatum, si consideretur secundum se, signatur ut factum esse, ut cum dicitur illuminatum; si autem consideretur, prout est aliquid motus præcedentis, scilicet terminus, sic signatur ut in fieri, ut cum dicitur illuminari: & ideo non est verum hoc dicere nisi in primo instanti, in quo motus præcedens terminatur; quamvis semper postea verum sit dicere, hoc factum esse. Sic autem acceptum fieri non oportet quod sit non esse, sed quod sit nunc primo esse; & per hunc modum de Christo verum est dicere, simul concipi, & conceptum esse: unde (2) non oportet quod conceptio fuerit successiva.

ARTICULUS III.

Utrum Christo sanctificari conveniat, scilicet ut indigeret sanctificatione.

III. P. quæst. xxxiv. art. 1.

1. AD tertium sic proceditur. Videtur quod Christo sanctificari non conveniat. Quia, ut dicitur Hebr. vii. 26. *talis decebat ut esset Pontifex nobis . . . qui non habet necessitatem, quemadmodum Sacerdos, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro (1) populo.* Sed Christus sicut venit orare, & hostias offerre pro populo, ita & sanctificare populum. Ergo nec indiguit ut ipse sanctificaretur.

2. Præterea. In quolibet ordine primum movens est immobile. Sed Christus est principium totius humanæ sanctificationis. Ergo ipse sanctificatus non est.

3. Præterea. Omne quod fit, fit ex contrario: generationes enim secundum Philosophum (VIII. Physic. text. LXXI.) ex contrariis sunt. Sed Christus ab omni peccato, quod sanctitati contrariatur, immunis fuit. Ergo Christus sanctificari non dicitur.

4. Si dicatur, quod caro ejus antequam esset assumpta, fuit obnoxia peccato, ut in littera dicitur: unde ratione emundationis ejus Christus sanctificari dicitur: contra. Hoc nomen *Christus* est hypostasis in duabus naturis subsistentis. Ergo nihil potest dici de Christo quod unionem illam præcesserit. Sed infectio cui in patribus caro ejus obnoxia fuerat, solum ante unionem fuit. Ergo ratione illa non potest dici Christus sanctificatus.

Sed contra est quod dicitur Joan. x. 36. *Quem Pater sanctificavit, & misit in mundum.* Ergo Christus sanctificatus est.

Præterea. Christus dicitur unctus. Sed spiritualis unctio causa est sanctitatis. Ergo & sanctificatus dicitur potest.

III. Sent. Tom. III.

(2) Al. deest non. (1) Vulgata populi.

Sed caro Christi non fuit nisi in ipso. Ergo falsum est quod dicitur. Dicendum, quod quamvis caro Christi actu non fuerit nisi in ipso, tamen materialiter fuit in beata Virgine, & in aliis; sed differenter: quia in beata Virgine praeexistebat materia illa essentialiter, sed in aliis prioribus originaliter tantum, ut dictum est: & secundum illum modum quo in unoquoque fuit, sic peccato obnoxia erat.

Ita & leviticus ordo. Videtur quod ratio Apostoli non valeat. Potest enim contingere quod pater Papae alicui simplici Sacerdoti decimas solverit; nec propter hoc Papa Sacerdoti illo minor esset; & sic non videtur sequi, si Abraham Melchisedech decimas solverit, quod propter hoc leviticus ordo Melchisedech minor fuerit. Sed dicendum secundum quosdam, quod Apostolus procedit ex suppositione huius quod Abraham tota posteritate sua major fuerit; unde si Melchisedech major fuerit quam Abraham, per consequens major fuit quam Levi, vel Aaron. Sed quia haec suppositio vel dubia est, vel falsa, saltem propter beatam Virginem; ideo melius dicendum, quod Apostolus non intendit probare quod Melchisedech personaliter major fuerit quam Aaron; sed quod sacerdotium Christi figuratum per Sacerdotium Melchisedech majus est quam sacerdotium Aaron. Unde virtus rationis Apostoli fundatur super figuram. Figuravit enim Abraham decimas Melchisedech danti, quod ipse cum tota sua posteritate minor esset sacerdotio Christi per Melchisedech figurati.

DISTINCTIO IV.

Quare in Scriptura sacra saepius tribuatur incarnatio, quae est opus Trinitatis, Spiritui Sancto; & de ipso etiam conceptus, & natus Christus dicatur.

CUM vero incarnatio Verbi (sicut in superioribus tractatum est) operatio vere sit Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, investigatione nobis dignum videtur, quare in Scriptura Spiritui Sancto hoc opus saepius attribuitur, & de ipso Christus conceptus memoretur, & natus. Non enim ideo operatio incarnationis Spiritui Sancto saepius attribuitur, quod ipse solus eam sine Patre, ac Filio fecerit; sed quia Spiritus Sanctus est charitas, & donum Patris, & Filii; & ineffabili Dei charitate Verbum Dei caro factum est, & inestimabili Dei dono Filius Dei univit sibi formam servi. Non igitur frequens denominatio Spiritus Sancti ab illo opere Patrem, vel Filium secludit; sed potius uno nominato, tres intelliguntur, sicut saepe fit in aliis operibus. Unde Augustinus super hoc movens questionem; in hunc modum eandem determinat in Enchirid. (cap. xxxviii. xxxix. xl. xli.) ita inquit.

(1) Propositio textus.

CUM illam creaturam quam Virgo concepit, & peperit, quamvis ad solam personam Filii pertinentem, tota Trinitas fecerit (neque enim separabilia sunt opera Trinitatis) cur in ea facienda Spiritus Sanctus solus nominatus est? An etiam quando unus trium in aliquo opere nominatur, universa operari Trinitas intelligitur? Ita vere est, & exemplis doceri potest. Audistis propositam questionem ejusdemque solutionem, vel expositionem.

Quo sensu Christus dicatur conceptus, & natus de Spiritu Sancto.

SED in hoc non est diutius immorandum. Illud enim movet, quomodo Christus est dictus natus de Spiritu Sancto, cum filius nullo modo sit Spiritus Sancti. Numquid dictari sumus, patrem hominis Christi esse Spiritum Sanctum, ut Deus Pater Verbum genuerit, Spiritus Sanctus hominem; ex qua utraque substantia Christus unus esset & Dei Patris filius secundum Verbum, & Spiritus Sancti filius secundum hominem, eo quod eum Spiritus Sanctus tamquam Pater ejus de matre Virgine genuisset? Quis hoc dicere audebit, cum hoc ita sit absurdum, ut nullae fidelium aures id valeant sustinere? Proinde cum confiteamur Christum natum de Spiritu Sancto ex Maria Virgine; quomodo non sit Filius Spiritus Sancti, & sit filius Virginis, cum & de illo, & de illa sit natus, explicare difficile est. Proculdubio non sic de illo ut de patre,

(1) In Magistri textu, & in editione Nicolai omittitur hic titulus, nec dividuntur paragraphi.

sic autem de illa ut de matre natus est. Non est autem concedendum, quidquid de aliqua re nascitur, continuo ejusdem rei Filium nuncupandum. Ut enim omitram aliter de homine nasci filium, aliter capillum, aliter pediculus, vel lumbricum, quorum nihil est filius: ut ergo hoc omitram, quoniam tantae rei deformiter comparantur; certe qui nascuntur ex aqua, & Spiritu Sancto, non aquae filios eos recte dixerit quisquam; sed dicuntur filii Dei patris, & matris Ecclesiae. Sic ergo de Spiritu Sancto natus est Christus, nec tamen filius est Spiritus Sancti: sicut e converso non omnes qui dicuntur alicujus filii, consequens est ut de illo etiam nati esse dicantur, ut illi qui adoptantur. Dicuntur etiam filii gehennae, non ex illa nati, sed in illam preparati. Cum itaque de aliquo nascitur aliquod, & non ita ut sit filius; nec rursus omnis qui dicitur filius, de illo sit natus cujus dicitur Filius; profecto modus iste quo natus est Christus de Maria Virgine sicut filius, & de Spiritu Sancto non sicut filius, insinuat nobis gratiam Dei, qua homo nullis precedentibus meritis in ipso exordio naturae suae, quo esse coepit, verbo Dei copularetur in tantam personae unitatem quod idem esset Filius Dei qui filius hominis, & filius hominis, qui Filius Dei: & sicut in naturae humanae susceptione fieret quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, qua nullum possit admittere peccatum; quae gratia ideo per Spiritum Sanctum est significata, quia ipse proprie sic est Deus, ut sit & Dei donum. Per hoc ergo quod de Spiritu Sancto esse nativitas Christi dicitur, quid aliud quam ipsa gratia demonstratur, qua homo mirabili, & ineffabili modo Verbo Dei est adjunctus, atque concreatus, & divina gratia corporaliter repletus?

Alia ratio quare dicatur natus de Spiritu Sancto.

Potest etiam dici Christus secundum hominem ideo natus de Spiritu Sancto, quia eum fecit. In quantum enim homo est, & ipse factus est, ut ait Apostolus (Rom. 1.) Conceptus ergo, & natus de Spiritu Sancto dicitur, non quod Spiritus Sanctus fuerit Virgini pro semine (non enim de substantia Spiritus Sancti semen partus accepit) sed quia per gratiam Dei, & operationem Spiritus Sancti de carne Virginis est assumptum quod Verbo est unium: & in Evangelio (Matth. 1.) secundum hanc intelligentiam legitur de Maria, quod inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. Cujus dicti rationem Ambrosius insinuat in II. Lib. de Spiritu Sancto (cap. iv.) ait: „ Quod ex aliquo est aut ex substantia, aut ex potestate ejus est: ex substantia, sicut Filius, qui a Patre, & Spiritus Sanctus, qui a Patre, Filioque procedit; ex potestate autem, sicut ex Deo omnia. Cum ergo in utero habuerit Maria de Spiritu Sancto, si quasi ex substantia, ergo Spiritus Sanctus in carnem, & ossa conversus est. Non utique. Si vero quasi ex operatione, & potestate ejus Virgo concepit; quis neget Spiritum Sanctum dominicae incarnationis auctorem?

Quare Apostolus dicat Christum factum, cum nos fateamur eum natum.

SED quari potest, cum nos Salvatorem natum profiteamur, cum Apostolus (Rom. 1.) factum eum dicat ex semine David, & alio loco (Gal. 4.) factum ex muliere; cum aliud sit fieri, aliud nasci. Aliquid ergo significavit hoc dicto: quoniam enim non humano semine concepta est caro Domini in utero Virginis, & corpus effecta; sed effectu, & virtute Spiritus Sancti; ideo Apostolus dicit factum, non natum. Aliud est enim semine admixto, & sanguinis coagulo generare; aliud est non permixtione, sed virtute procreare. Possunt homines generare filios, sed non facere. Ecce quare dixit Apostolus factum, & non natum; ne ejus scilicet nativitas, quae fuit sine viri semine, nostrae similis putaretur, quae conficitur ex seminum commixtione. Ideo autem cum factum diceret Apostolus, addidit (Rom. 1. 3.) „ Ex semine David: quia etsi non intercessit semen hominis in conceptione Virginis; tamen quia ex ea carne Christus formatus est quae constat ex semine, recte dicitur quia factus est. (2)

DIVISIO TEXTUS.

Postquam determinavit de incarnatione ex parte assumpti, ostendens quid assumptum est, & cujus conditionis fuerit antequam assumeretur, in ista parte determinat de effectivo ipsius assumpti: & dividitur in duas partes. In prima ostendit quare efficientia naturae assumptae Spiritui Sancto appropriatur. In secunda movet quamdam dubitationem ex dictis consequentem, ibi: Sed non est in hoc diutius immorandum. Circa primum tria facit. Primo movet questionem; secundo determinat eam, ibi: Non enim ideo operatio incarnationis Spiritui Sancto saepius attribuitur, quod ipse solus eam fecerit; tertio confirmat per auctoritatem, ibi: Cum illam creaturam quam Virgo concepit, & peperit, quamvis ad solam personam Filii pertinentem tota Trinitas fecerit. Cur in ea facienda Spiritus Sanctus solus nominatus est? Sed non est in hoc diutius immorandum. Hic determinat quamdam dubitationem ex praedictis ortam. Si enim Christus, in quantum homo, de Spiritu Sancto natus est; videtur quod Spiritus Sancti filius sit in quantum homo. Circa hoc ergo duo facit. Primo

(1) Nicolai addit ex semine.

movet dubitationem; secundo determinat eam, ibi: Proinde cum fateamur Christum natum de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, quomodo non sit filius Spiritus Sancti, & sit filius Virginis... explicare difficile est. Circa quod duo facit. Primo ostendit quod Christus non dicitur natus de Spiritu Sancto, sicut de Patre; secundo exponit qua ratione de Spiritu Sancto natus dicatur, ibi: Profecto modus iste quo natus est Christus de Maria Virgine sicut filius, & de Spiritu Sancto non sicut filius, insinuat nobis gratiam Dei. Circa hoc duo facit. Primo ostendit quod hoc dicitur ad signandum rationem illius nativitatis, quia per gratiam est, ut ly de denotet quasi rationem operis. Secundo ostendit aliam rationem qua hoc dici possit, scilicet quia Spiritus Sanctus fecit Christum in quantum est homo, ut ly de denotet habitudinem causae efficientis, ibi: Potest etiam dici Christus secundum hominem ideo natus de Spiritu Sancto, quia eum fecit. Circa quod iterum duo facit. Primo prosequitur rationem secundo assignatam; secundo movet quamdam questionem circa verbum Apostoli inductum, ibi: Sed quari potest, cum nos Salvatorem natum profiteamur, cur Apostolus factum eum dicat ex semine David?